

Predgovor

Ključni problem savremenog trenutka državotvornosti jeste izbor modela socijalne organizacije sa odgovarajućim političkim, socijalnim, ekonomskim, finansijskim i tehnološkim sistemom, koji treba da sadžavaju odgovarajuću razvojno prihvatljivu viziju budućnosti državne multikulturalne, multietničke i multikonfesione zajednice naroda, misiju kao osnovu postojanja državne zajednice, strateškim ciljevima kulturnog, socijalnog, ekonomskog i tehnološkog razvoja, te planovima i strategijama koja će osigurati izlaz iz stanja kulturno-civilizacijskog smetlišta na koje nas je dovela kič-kultura i kič-politika XX veka temeljena na balkanskoj paradigmi palnake i palanaštva, konkretiziranih preko pripadništva veoma različitim idejno-političkim orijentacijama pod uticajem velikih sila, koje su pretpostavljale i ratne sukobe i gubitke biološke mase sa razaranjem kulture, socijalne i ekonomske osnove društva.

Nakon negativnog iskustva strategije tranzicije u post-socijalističkim zemljama potvrdilo se mišljenje da je umesto šok terapije sa ubrzanom privatizacijom (pretvorbom vlasništva) trebalo najpre pravno urediti državu, tj. stvoriti sistem institucija karakterističnih za građansko demokratsko društvo sa dominacijom odvojenosti zakonodavne, izvršne, sudske, monetarne i vlasni javnosti, kao i sistem instituta karakterističnih za tržišnu privrednu sa dominacijom privatnog vlasništva.

Svi oni koji su kritikovali model privatizacije, bez obzira koji je bio odabran, smatrani su protivnicima demokratskog društva i zagovornici komunističkog modela, bez obzira na činjenicu što pre toga nisu bili angažovani kao aktivni članove Saveza komunista Jugoslavije.

Takvim kadrovima je pripisivana nestručnost i nerazumevanje onog što nam predlažu, tobože učeni, konzultanti Međunarodnog monetarnog fonda i Svetske banke. Upravo se ti konzultanti, danas nam jasno veoma „tankog,, obrazovanja, glavni su krivci neuspeha privatizacije i nefunkcionisanja pravne države u gotovo svim post-socijalističkim državama.

Knjiga – udžbenik koji imate u ruci ima za svrhu da studente i druge zainteresovane upozna sa osnovnim postulatima vladavine pravne države građanskog demokratskog društva, s obzirom da ćemo biti prisiljeni da kad-tad operacionališemo u praksi, nakon odabira modela socijalne organizacije, odgovarajući model pravne države.

Samo promena vlasništva, pokazalo se, nije garancija da će država biti i demokratska i pravna, već obrnuto, nova politička, vlasnička i intelektualna elita, postala je teret napretka post-socijalističkih država u tranziciji, s obzirom

da ne žele izvesti potrebne promene da bi se dostigli standardi građanskog demokratskog društva, tj. da je promena modela socijalne organizacije samoupravnog socijalizma u nas imalo smisla.

Razmene katastrofalnih posledica privatizacije umesto uvođenja pravne dražve sa odgovarajućim institucijama i institutima su tolike da ih nije jednostavnim analizama prikazati. One su istovremeno kulturne i civilizacijske, socijalne i ekonomske, finansijske i tehnološke, a rezultirale su promenom socijalne strukture koja nije kadra iznedriti kulturnu, političku i intelektualnu elitu sposobnu da ostvari potrebne promene.

Rezultati su katastrofalni, jer privatizacijom nije ostvaren ključni ekonomski cilj kapitalizma (tržišne privrede), da imovinom raspolažu i upravljaju oni koji su sposobni da je ekonomski racionalno, tj. efikasno i efektivno upotrebe, dakle, da se prave stvari čine na pravi način.

Socijalna struktura našeg društva ukazuje da postoje dve socijalne grupa: manjina iznimno bogatih građana koji poseduju sve (i više od onoga što im treba); i većina iznimno siromašnih i nezaposlenih, koji žive u krajnjoj bedi. Svaki intelektualac, koji poseduje odgovornost prema svojoj struci i narodu, treba da je zabrinut takvim stanjem. Mi smo svoje nezadovoljstvo izrazili ovim rukopisom.

Dosadašnja istraživanja ukazuju da naše društvo može preživeti sadašnjost, opstati i razvijati se u budućnosti, samo ako se osmisli novi model socijalne organizacije, koji će u osnovi biti model socijalne tržišne privrede. Najvažnije je da se u potpunosti napusti kvalifikacija da smo mi zemlja u tranziciji, nego da smo zemlja u razvoju, odnosno zemlja koja tragamo za modelom socijalne organizacije zajednice koji će nam omogućiti održivi razvitak.

Da bi se izašlo iz krize u koju smo zapali, potrebno je zasnovati novi model socijalne organizacije društva sa novim ekonomskim modelom koji ovde nazivamo modelom socijalne tržišne privrede i o kojem će u nastavku biti više reči.

Model socijalno tržišne privrede moguće je zasnovati ako (se polazi od političke ideje socijaldemokratije, o čemu je bil oreči u prikazu funkcionisanja u Švedskoj) se napusti koncept ekonomskog razvoja i rasta osnovanog na ekonomiji tražnje (demand managed approach) i otvorenog slobodnog tržišta (free market), tj. valja u potpunosti odbaciti Vošingtonski koncenzus koji u praksi isključivo doprinosi stabilnosti nominalnih ekonomskih indikatora (cena i kursa valute, bez obzira na konstantno prisutnu nelikvidnost u privredi), a valja da se orijentišemo na koncept koji se osniva na ekonomiji proizvodnje (supply – side approach) materijalnih proizvoda zasnovanih na prirodnim resursima i savremenih usluga zasnovanih na izvrsnim prirodnim pogodnostima i

klimatskim uslovima, evidentnim prirodnim lepotama i geografskom položaju, koji doprinosi većoj zaposlenosti, smanjivanju siromaštva, smanjivanju platnog bilansa i zaduženosti prema inostranstvu.

Novi model socijalne organizacije našeg društva polazi od shvatanja da se socijalno uređenje jednog društva stvara kao rezultat svesno-voljne delatnosti određenog dela ljudske zajednice, a teorija makroekonomske politike nerazvijene zamlje u tranziciji treba da po svojem sadržaju poseduje naučni aspekt. Pri tome se polazi od stava da je naš narod etnička (biološka) pojava nastao u određenoj socijalnoj sredini.

Dakle, odbija se mogućnost da se u naše društvo ugrade drugi, nama strani modeli socijalne organizacije, budući je takav prisilno nametnut sa strane koncept (marksistički) sam od sebe urušio.

Našoj državi, polazeći od teorijskog koncepta prognoziranja budućnosti, bio bi prihvatljiv model socijalne organizacije koji ima svoje zakone strukturisanja i funkcionisanja (zakoni sfere vlasti, zakoni sfere privrede, zakoni sfere mentaliteta, socio-prihološki zakoni, socio-ekonomski zakoni, itd), odnosno socijalni zakoni subordinacije, koordinacije i međusobne usklađenosti komponenata socijalne organizacije.¹

Rekošmo što smo imali i spasili smo svoju dušu,

Milan Galogaža i Miroslav Mikeš

¹ Galogaža, M., Teorija socijalne tržišne privrede male zemlje u razvoju, MM College, Novi Sad, 2004.